

VIIDAKON IHMEITÄ JA TAPPOUHKKAUKSIA...

17-22.9.1993

JAMAICA (MONTEGO BAY)
YHDYSVALLAT (MIAMI)

Karibian-kiertueen päätteeksi päätin lentää vielä viikoksi sukkeltelemaan Jamaikalle, Montego Bayn maisemiin. Yksin ei tarvinnut tropiikkiin hyökätä – Heli lensi myös paikalle.

Seikkailimme lähes koko viikon onnekaasti koralliriutoilla, jokilautalla ja viidakossakin!

Ia 18.9.

Ensimmäinen outo juttu tässä reggae-musiikin ja rastojen maassa oli vasemmanpuoleinen liikenne. Asuimme parin kilometrin päässä kaupungin keskustasta imelänpinkissä hotellissa.

Välittömästi ulos kadulle astuttuamme seuraamme lyöttäytyi verestäväsilmaisia tyyppijä, jotka alkoivat kuljeksia samaan suuntaan kanssamme – tarjoten opaspalveluja, neuvoja, tietoja... eivätkä suostuneet häipymään, vaikka kuinka vakuutimme pärjäävämmme ilman heitä. Lopulta meidät ”pelasti ystävä”, joka häntisti kerjäläiset matkoihinsa ja julisti:

– *Yaman! Huomaan, että teitä häiritään... Tällaisia nämä ovat täällä nämä roistot! Aina vain yrittämässä hyötyä viattomista turisteista. Mutta ei hätää, MINUN seurassani teitä ei häiritä. Voin saattaa teidät kaupunkiin asti, jos tahdotte!*

– *Sepä ystävällistä! oli pakko hämmästyä. – Etkä siis vaadi maksua tästä?*

”Ystävä” kuiskasi vähän vaivautuneena:

– *Com'on man... pakkohan munkin on elää, man! Viidellätoista taalalla voin taata, että...*

– *AAARGH!!!*

Onnistuimme ravistamaan enimmät alkuasukkaat kimpustamme ja menimme snorklaamaan läheiselle riutalle. Näimme mm. parven *barracudia* ja aavemaisia kalmareita.

Rantalentopalloakin pelattiin. Verkon toisella puolella oli kaksi jamaikanhorjua, joista toinen piti itseään jonkinlaisena rannan kinginä. Poika soitti suutaan koko ajan, valitti kaikesta ja tuomitsi jokaisen ”rajapallon” oman joukkueensa eduksi. Vähitellen moinen käytös alkoi ottaa päähän, ja ehdotin hänelle vedonlyöntiä:

– *Jos me voitamme seuraavan pelin, pidät turpasi kiinni koko loppupäivän – jos häviämme, tarjoan kaljat!*
Öykkäri räjähti nauramaan: – *Choman! Who do you think you are, man! Let's play, man!*

Poika kävi soittamassa paikalle vakiopelikaverinsa. Äskeinen partnerini jatkoit matkaansa, joten sain ”valita” joukkueeseeni rannalta kenet vain saisin houkutelua mukaan. No... ainoa, joka oli vähänkään ikinä pelannut, oli lopulta eräs saksalainen, viisissäkymmenissä oleva vatsakas makkaransyöjä:

– *Ich kann ja versuchen...*

Matsista sovittiin, ja pian koko lähikrouvin kantaporrukka kerääntyi kentän ympärille seuraamaan, miten ”kaksi eurooppalaista saisivat elämänsä oppitunnin beach volleyssa”. Uhonekeri oli niin varma voitostaan, että pelaili koko ensimmäisen erän tupakka hampaissa ja naureskeli yleisölle. Sakemani ei ollut ilmeisesti pelannut vähään aikaan, siksi hitaasti hän kentällä liikkui ja teki helppoja virheitä. Jamaikalaiset veivät ensimmäisen erän selvästi nimiinsä.

Toisessa erässä vaihdoin taktiikkaa – nähtyäni, miten muut pelaavat. Huomasin suurisuun pyrkivän tappamaan pallon aina, kun vain tilaisuus tuli – piittaamatta niinkään joukkuepelistä. Niinpä aloin kohdistaa ykköspallot aina hänen toverilleen, jolloin epätoivoisia verkkolyöntejä alkoi tulla yhä useammin. Yleisön

sympatiat olivat kääntyneet meille jo ekassa erässä, ja nyt paineet oman kylän pojilla sen kun kasvoivat.

Vähitellen öykkärin itsetunto alkoi sulaa, tupakkakin lensi sivuun, ja puristusta peliin tuli lisää jokaisen epäonnistumisen myötä. Tasainen erä kääntyi lopulta jatkopallojen kautta meille. Yleisön joukosta tuli kannustusta: – *Olé, olé! Näyttäkää sille!!*

Kolmas ja ratkaiseva erä alkoi. Suunsoittaja ei puhua pukahtanut enää sanaakaan koko erän aikana. Nyt oli kyseessä maine ja kasvojen säilyttäminen kenties koko Montego Bayn silmissä. Pisteitä taottiin vuorotahtiin, hiki valui vuolaana kaikilta neljältä, joka pallosta taiseltiin viimeiseen asti.

Lopulta – kenties kaikkien onneksi – pojat onnistuivat vääntämään viimeiset pallot itselleen ja voittamaan näin koko ottelun erin 2-1. Kuvaavaa tilanteen vakavuudelle oli, että ”Mr. Beach Volley” ei suostunut paaskaamaan kanssamme kättä pelin päätyttyä, vaan marssi suoraan baariin jupisten itsekseen. Eikä sielläkään ottanut vastaan ostamaani kaljaa, vaan käänsi selkensä meille. Taisi ottaa koville...

su 19.9.

Kolmantena lomapäivänä huomasimme, etteivät tälläiset välttämättä tykkää videokuvaamisesta. Yksi läheltä piti -tilanne kehkeytyi slummialueella, mutta saimme pelastetuksi nahkamme.

Eräältä soitinkauppiaalta ostimme pienen peltirummun, jolla tapailin ensimmäisenä tietysti *Jamaica Farewellia*: – *Sad to say, but I'm on my way...*

Sitten löysimme vuolaan viidakkojen, jota pitkin pääsi laskemaan alkeellisella bambulautalla! Joki-uoma oli niin matala, että sen pohjaa pitkin pystyi kävelmään – päätellen ylävirtaan lauttojaan kiskovien kuskien touhuista. Yksi heistä jutteli meille ihan mukavia, joten annoin hänelle hörpyt olutpullostani. Ennen kuin huomasinkaan, oli koko pullo vaihtanut omistajaa. No, se meni tarpeeseen...

Red Stripe -olut oli erinomaista suolakalan, *ackey ricen* ja suolaisten pikkubanaanien kanssa! Hyräilimme lisää *Kingston Townia* ja dokasimme rommia yömyssyksi.

ma 20.9.

Kävellessämme kaupungilla törmäsimme kansasilaiseen pariskuntaan, joiden kanssa päätimme lähteä yhdessä jännittävälle löytöretkelle syvemmäs viidakkoon! Olimme lukeneet metsässä asustavasta salaperäisestä ”*Bird Ladysta*”, joka tarinan mukaan oli nuore-

na niin ihastunut sademetsän lintuihin ja varsinkin värikkäisiin kolibreihin, että oli alkanut sinnikkäästi kesyttää niitä! Peräti 50 vuoden ajan on tämä daami mennyt päivittäin aina samaan aikaan tiettyyn paikkaan ja ojentanut kädessään mesipulloa tai siemeniä linnuille – ja saanut lopulta villit luontokappaleet luottamaan itseensä ja tulemaan syömään hänen kädestään! Pakkohan moista ihmettä oli lähteä etsimään.

Löysimme oikean paikan, mutta tapaamaltamme mieheltä saimme kuulla rouvan olevan nyt 80-vuotiaana jo niin hauras ja väsynyt, ettei hän enää jaksa käydä kovin usein metsässä.

– *No niin, pitihän se arvata! Urbaani legenda koko Bird Lady! manasimme pettyneinä.*

– *What do you mean? She may be tired, but the birds ain't. You just reach your arm and wait!*

Hölmistyneinä katsoimme, miten mies kaatoi meille kummallekin kouraan hieman jyvää ja kehotti pitämään kättä hiljaa paikallaan. Alle minuutissa kädelle lehahti puiden oksilta lintu! Omaan käteensä mies otti pienen, avonaisen lasipullon... ja kas: smaragdinvihreä kolibri surahti salamana paikalle! Hetken ilmassa pöristyyään se laskeutui sormelleni ja alkoi imeä mettä pullostani! Täysin uskomaton juttu!! Vilkaisin varovaisesti syrjäsilmillä Heliä, jolla oli oma *hummingbirdinsä* samassa touhussa! Jenkeillä oli jotain muita lintuja kädessä syömässä jyvää.

Palattuamme sivistyksen pariin yritimme houkutella uusia ystäviämme rannalle uimaan ja snorklaamaan, mutta nämä kieltäytyivät kunniaista:

– *Katsokaas, emme osaa uida! Meillä Kansasissa ei ole vettä lähimaillakaan.*

Tuntui oudolta ajatella, etteivät yli kaksikymppiset nuoret ole koskaan edes nähneet merta!

ti 21.9.

Matkan viimeistä edellisenä päivänä saimme keskellä

pääkaupungin vilinää kokea toisenlaistakin "vieraanvaraisuutta":

- *Yaman! Edustamme kaupungin mafiaa... olkaa hyvät ja maksakaa suojelurahaa 20 taalaa per nuppi!*

Kaksi meidät pysäyttäneitä parikymppistä mustanaamaa katsoi meitä käsi ojossa tiukasti silmiin. Vilkaisin ympärillemme ja punnitsin tilannetta. Vilkasliikenteinen katu, satakunta todistajaa... Ääneen sanoin:

- *Taidatte vain uhkailla. Ei makseta!*

Äänensävy koveni: - *Mister... et tainnut käsittää! Kaikki turistit maksavat täällä suojelurahaa meille. Teille ei käy kuinkaan, kunhan saamme rahat!*

- *Nyt tuli tilastoihinne sitten ensimmäinen tahra, meillä ei ole pienintäkään aikomusta maksaa teille yhtään mitään!* vastasin nuorukaisille ja vedin Helin erään tavaratalon ovesta sisään.

Pojat jäivät ulkopuolelle passiin, eikä kaupan henkilökunnalla ollut halua auttaa meitä. Hotellillemme oli parin kilometrin kävely syrjäistä rantatietä, joten sinne päin ei houkutellut lähteä. Taksejakaan emme nähneet missään. Ulos tultuamme sama meno jatkui:

- *Mister, pitääkö meidän käyttää näitä, vai joko alkaa rahaa löytyä...?* toinen miehistä kysyi ja näytti takkinsa liepeen alta pitkiä veitsiä. Käskin häntä uskottavuuden lisäämiseksi tahrimaan puukkonsa ensi kerralla vaikka sianvereen:

- *Noin puhtaina ne eivät pelota ketään!*

Alkuasukkaat tulistuiivat: - *Pitääkö meidän todella kaivaa tytön maksa esiin, jotta uskot meidän olevan tosissamme?! Olemme tehneet niin ennenkin!!*

Silloin karjaisin vähintään yhtä vihaisena:

- *Ettekö te saatanat jo usko?! Meillä päin ei ole tapana maksaa uhkailijoille yhtään mitään! Jos homma ei mene kaaliin, taroitsette kohta itse suojelua!!*

Ohikulkijatkin alkoivat jo heittää katseita meihin päin. Huomasin kadunkulmassa liikennepoliisin ja sanoin häiriköille: - *Mitäs jos mennään kysymään tuolta poliisilta, mitä mieltä hän on teidän "mfiastanne"?*

Silloin ahdistelijat huomasivat pelin menetetyksi. Toisen läimäytti minua hartioihin ja kuiskasi:

- *Okay, okay... oot kova jätkä! Me haetaan helpompi uhri. Cho man! No hard feelings, eh?*

Päästiin ehjin nahoin kotiin - mutta jäipä vähän huono jälkimaku koko Jamaikasta.

ke 22.9.

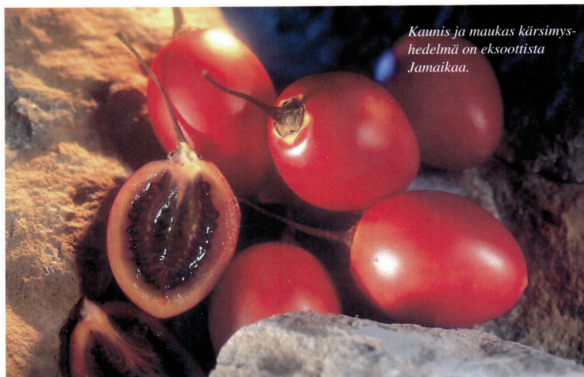
Viimeisenä iltana Montego Bayn ylle kasautui raskaita pilviä ja yhtäkkiä koko taivas repesi rankkasateeseen! Jatkuvana virtana räiskineet salamant valaisivat yön päiväksi, ja meteli oli huumava. Luonnonnäytelmä kesti lähes aamuun saakka.

Kahlasimme taksiin ja karautimme lentokentälle.

Suomessa sain matkarahoja hieman takaisin, kun kirjoitin jamaikalaisesta ruokakulttuurista erääseen alan lehteen:

SALT & PEPPAR

KAIKKEA MAISTETAAN MITÄ ETEEN TUODAAN

Kaumis ja maukas kärsimys-hedelmiä on eksottista Jamaikaa.

Karibian alueen kolmanneksi suurin saarivaltio, Jamaika, lienee monille tuttu rommistaan ja reggae-musiikistaan. Harva sen sijaan on päässyt paikan päälle toteamaan, mitä näyttää - ja maistuu - saaren kolmas mielenkiinnon kohde: Uskomattoman monipuolinen ruokakulttuuri.

Ennakkoluottomalla asenteella "kaikkea maistetaan, mitä eteen tuodaan" pääsee tutustumaan jamaikalaiseen keittiöön, joka on saanut vaikutteita paitsi arawak-intiaaneilta, afrikan neekereiltä, espanjalaisilta, kiinalaisilta ja englantilaisilta. Saarella kasvaa monia eksottisia hedelmiä ja vihanneksia. Sen vesillä nousee runsaasti kalaa ja muita merenmönköisiä.

Montego Bayn -satamakaupunki on pääkaupunki Kingstonin jälkeen Jamaikan toiseksi suurin asutuskeskus ja tulvillaan mitä erilaisimpia ruokapaikkoja ja ravintoloita. Vaikka viikon aikana söisi aamiaisen, lounaan ja päivällisen päivittäin eri paikoissa, jäisi silti vielä satoja paikkoja seuraavaan kertaan.

Sen pienessä ja kodikkaassa "Sunset Bar" -ravintolassa nautittu aamiaisen koostuu saaren kansallisruoasta, suolakalasta ja kirkkaanpunaisesta akee-hedelelmästä, jotka tarjoillaan yhdessä eredyttävistä munakokkelia muistuttavana muhennoksena. Sipuli ja paprika antavat kombinaation oman lisämaunsa. Aamiaiseen kuuluu yleensä myös tomaatteja, raa-kana keitettyä banaania ja perunantapaista pisang-juuresta. Nakkimakkaran näköisten banaaniin suolainen maku ei oikein vastannut etukäteismielikuvaa tuosta muuten tustusta hedelmästä. Valkoisista maissijauhoista valmistettu dumpling-leipä huolehtii annoksen proteiinitarpeesta.

Itse ravintolaa pitää jamaikalainen keskiluokan perhe, jossa työnjako näyttää seuraavanlaiselta: Tilaukset ottaa vastaan perheen äiti, ruoanvalmistuksesta huolehtivat isä ja äiti yhdessä, tarjoilijan virkaa toimittaa perheen teini-ikäinen poika ja vanha isäiti on ilmeisesti pistetty hoitamaan siivoojan virkaa.

Lounaaksi ja päivälliseksi jamaikalainen syö ensin keittoa, joista erikoisinta on ehdottomasti "manish water" eli banaanista ja vuohen sisämyksistä valmistettu keitto. Pääruokana on usein kalaa (kuningas- tai piikkimakrillia), jota syödään maniokkileivän kera. Pääruoat - niin liha kuin kala - tarjotaan Jamaikalla yleensä riisin tai kookosmaidossa keitettyjen papujen kanssa. Lautaselta saattaa löytää myös erikoisempia kasviksia, kuten okraa, callalooa tai chochoa.

Jälkiruoksi tarjotaan tietysti eksottisia etelänhedelmiä (mango, papaija, passion, guava...) tai kuppia aitoa Blue Mountain -kahvia, jonka aromien tuoreus saa aikaan riippuvuutta heti ensimmäisen kupillisen jälkeen! Kahvin kanssa saa usein vahvaa rommikakua, niin vahvaa, että se kuulemma vain paranee ajan myötä. Jamaikalaisia herkkuretkiä! ■

Teksti: Ilkka Aaltonen
Kuva: Lehtikuva Oy

1994 keväällä Hummeripojat järjestivät Uudella Oopperatalolla parodiakonsertin "Iltta oopperassa".